МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)
НА ТЕМУ: «ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ»

Здобувача вищої освіти *бакалаврського* рівня, *4* курсу, групи *ММБ-20-1*

спеціальності *073 Менеджмент*

освітня програма *Менеджмент митної справи*

_____ **Жукова Кирила Денисовича**

(підпис)

Науковий керівник _____ **Зубрицький А.І.,** *д.е.н., професор*

(підпис)

Гарант освітньо-професійної

програми _____ **Мельник О.В.,** *к.е.н., доцент*

(підпис)

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства

протокол від «28» 05 2024 № 12

Завідувач

кафедри _____ **Зубрицький А.І.**, *к.е.н.*

(підпис)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 11 4.05.2024

(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту

(дата) (підпис) (до захисту, на доопрацюван

Результат захисту відмінно 4.06.2024

(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Отєєва Л.Я.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: Кравченко О.В.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Мокшин О.В.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Мінтенко Т.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	Від 0 до 10			Остапко І.І.
2. Роздатковий матеріал	Від 0 до 5			Чабанська О.І.
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	Від 0 до 25			Ількевич О.В.
4. Апробація (участь у конференціях)	Від 0 до 10			Ільницька І.І.
РАЗОМ БАЛІВ	Від 0 до 50			Куриляк О.Ю.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	Від 0 до 100	85		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П. І. П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
85	B	4	16.06.2021	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет/навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства
Спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма Менеджмент митної справи

Затверджую

Завідувач кафедри **Зубрицький А.І.**

«_____»_____2023 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувачу вищої освіти
Жукова Кирила Денисовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту)

Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України.

Затверджена наказом ректора від «14» 02 2024 р. № 281-

2. Строк здачі закінченої роботи_____

3. Мета роботи – глибокий аналіз існуючих тарифних регуляцій переміщення деревини через митний кордон України та визначенні шляхів їхнього вдосконалення.

Об'єкт дослідження – процес тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України.

Предмет дослідження – механізми та методи тарифної політики, які застосовуються в контексті зовнішньоторговельних операцій з деревиною.

Орієнтовна база дослідження – законодавчі та нормативні акти України, документи міжнародних організацій, статистичні дані про обсяги та умови переміщення деревини.

4. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті. У якості інформаційного забезпечення використано матеріали періодичних видань, статистичні дані світових організацій, звіти та аналізи діяльності митних органів України.

5. Перелік графічного матеріалу: 3 таблиць, 7 рисунків.

6. Зміст випускної кваліфікації (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Сутність, функції та завдання тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон;

Вітчизняні та зарубіжні підходи до тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон;

Характеристика ключових тенденції зовнішньої торгівлі деревиною в Україні;

Оцінка ефективності тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України;

Перспективи вдосконалення тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України;

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів ро	
		За планом	Факти
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану кваліфікаційної роботи	02.10.2023	02.10.2
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	20.10.2023	20.10.2
3	Видача завдання науковим керівником	06.11.2023	06.11.2
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.02.2024	06.02.2
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	02.03.2024	02.03.2
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.04.2024	03.04.2
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.04.2024	23.04.20
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.05.2024	02.05.20
9	Попередній захист роботи	14.05.2024	14.05.20
10	Отримання відгуку керівника роботи	27.05.2024	27.05.20
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	31.05.2024	31.05.20
12	Отримання зовнішньої рецензії	05.06.2024	05.06.20
13	Захист роботи	10-13. 06. 2024	10-13. 06. 2

4. Дата видачі завдання «06» листопада 2023 р.

5. Науковий керівник кваліфікаційної роботи(проєкту) _____ (підпис) **Зубрицький А.** (прізвище,ініціали

6. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) **Мельник О.В** (прізвище, ініціали

7. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) **Жуков К.Д.** (прізвище, ініціали)

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Кваліфікаційна (дипломна) робота студента Жукова Кирила Денисовича є змістовним і комплексним дослідженням, яке присвячено актуальній темі тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України.

Структура дипломної роботи відповідає назві. В логічній послідовності досліджені питання плану. У роботі було проаналізовано теоретичні аспекти та сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу тарифного регулювання переміщення деревини.

У першому розділі досліджуються теоретико-методичні аспекти тарифного регулювання при переміщенні деревини через митний кордон України.

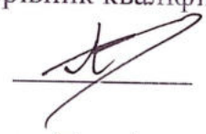
Другий розділ дипломної роботи присвячено аналізу існуючої системи тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України.

У третьому розділі обґрунтовано шляхи удосконалення тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України.

Виконана робота за змістом і структурою відповідає завданню та методичним рекомендаціям. Результати дослідження обумовлюють практичну значущість роботи, що визначається можливістю використання запропонованих рекомендацій стосовно удосконалення тарифного регулювання переміщення деревини.

Кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту та заслуговує на позитивну оцінку.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

(підпис)

27.05.2024

(дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

Жуков К.Д.

(прізвище, ініціали)

Після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «19» 05 2023 № 12 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ **Зубрицький А.І.**

(підпис) *(прізвище, ініціали)*

«____»_____202_

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Державного податкового університету
Жукова Кирила Денисовича
«Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України»

Актуальність теми. Митне регулювання зовнішньоекономічних операцій з деревиною є однією з найбільш гострих тем в площині реалізації фіскальної політики України, оскільки вимагає балансування цілей екологічної політики та максимального сприяння міжнародній торгівлі. Запроваджене Україною ембарго на експорт лісу-кругляку мало обмежений позитивний вплив як на товарну структуру експорту деревини зі зміщенням її у бік продукції з більшим рівнем обробки, так і виконало природоохоронну функцію. Водночас використання цього інструменту викликало гостру дискусію з основними торговельними партнерами, передусім ЄС, щодо неринкового характеру таких дій. Відтак дослідження класичних тарифних інструментів під час переміщення деревини через митний кордон України залишається актуальним у контексті євроінтеграції України.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у висвітленні основних аспектів Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України та формуванні рекомендації щодо підвищення його гнучкості шляхом диференціації ставок мита залежно від ступеня обробки продукції деревообробної промисловості. Також в роботі проаналізовано світовий досвід тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон, а також проаналізовано динаміку зовнішньої торгівлі товарами, зокрема в умовах повномасштабної війни.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. У кваліфікаційній роботі дотримана основна її структура, яка охоплює актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, елементи наукової новизни та практичну значущість. Текстовий матеріал в достатньому обсязі супроводжується таблицями та графіками, що полегшує сприйняття матеріалу та підвищує якість роботи.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі. Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст дослідження, є чіткими, логічно послідовними і науково обґрунтованими. Пропозиції, узагальнені в кваліфікаційній роботі, окреслюють першочергові заходи, спрямовані на удосконалення Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України та зменшення частки тіньового ринку деревини.

Наявність недоліків. На нашу думку, в роботі доцільно було б більше уваги приділити порівнянню підходів до митного регулювання переміщення деревини через митний кордон України та на основі посилити рекомендації, наведені у роботі. Крім того, в тексті зустрічаються незначні друкарські та граматичні помилки. Проте вказаний недолік не впливає на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Тема роботи повністю розкрита, мета досягнута, поставлені завдання вирішені. Зміст кваліфікаційної роботи свідчить про високий рівень підготовки здобувача з досліджуваної проблематики. Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт. Робота викладена структуровано, змістовно, відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту з оцінкою «добре».

Рецензент:
начальник відділу логістики та гарантування
ПТ «Пентада Транс»

Марія НОСОВА

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Жуков Кирило Денисович

Курс/група _____ММБ-20-1_____

Тема кваліфікаційної роботи:

Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України.

П. І. Б. наукового керівника

Зубрицький Артур Ігорович

Дата захисту:

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00% Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 0,00%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

етапів робо

Фактично

02.10.202

20.10.202

06.11.202

06.02.202

02.03.202

03.04.202

23.04.2024

02.05.2024

14.05.2024

27.05.2024

31.05.2024

05.06.2024

0-13. 06. 20

ький А.І
ще,ініціали)

ник О.В.
ще, ініціали)

в К.Д.
е, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України

Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України

Метою дипломної роботи є вивчення теоретичних аспектів та формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України. Завданнями роботи є: розглянути теоретичні засади тарифного регулювання переміщення деревини; аналізувати вітчизняні та зарубіжні практики тарифного регулювання у цій сфері; вивчити основні тенденції та характеристики зовнішньої торгівлі деревиною в Україні; оцінити ефективність існуючих тарифних регуляцій; розробити рекомендації щодо їх вдосконалення.

Предметом дослідження є механізми та методи тарифної політики, які застосовуються під час зовнішньоторговельних операцій з деревиною. Об'єктом дослідження виступає процес тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України.

Інформаційна база дослідження включає законодавчі та нормативні акти України, документи міжнародних організацій, звіти та аналізи діяльності митних органів України, а також статистичні дані про обсяги та умови переміщення деревини. Наукові роботи українських та зарубіжних авторів у галузі економіки, міжнародної торгівлі та митної політики також використовуються для забезпечення глибини та багатогранності аналізу.

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації щодо вдосконалення тарифного регулювання переміщення деревини.

Кваліфікаційна робота містить 48 сторінок, 3 таблиці, 7 рисунків. Список використаних джерел містить 24 найменувань.

Ключові слова: тарифне регулювання, деревина, митний кордон, експорт, імпорт, зовнішньоторговельні операції, екологічні стандарти.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2024. Рік захисту роботи 2024.

ABSTRACT

Tariff Regulation during the Movement of Timber Across the Custo Ukraine

Tariff Regulation during the Movement of Timber Across the Cust Ukraine

The purpose of the thesis is to study the theoretical aspects and f recommendations for improving the tariff regulation of timber moveme customs border of Ukraine. The objectives of the work are: to examine tl foundations of tariff regulation of timber movement; analyze domestic and practices of tariff regulation in this area; study the main trends and char foreign timber trade in Ukraine; assess the effectiveness of existing tariff reg develop recommendations for their improvement.

The subject of the research is the mechanisms and methods of tariff pc during foreign trade operations with timber. The object of the research is th tariff regulation of timber movement across the customs border of Ukraine.

The research information base includes legislative and regulatory acts documents of international organizations, reports and analyses of the a Ukrainian customs authorities, as well as statistical data on the volumes and cc timber movement. Scientific works by Ukrainian and foreign authors in th economics, international trade, and customs policy are also used to ensure multidimensionality of the analysis.

Based on the research results, conclusions and recommendations were f to improve tariff regulation of timber movement.

The qualification work contains 48 pages, 3 tables, 7 figures, The list of us contains 24 names.

Keywords: tariff regulation, timber, customs border, export, import, fore operations, environmental standards.

Year of qualification work 2024. Year of work defense 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ 8

1.1. Сутність, функції та завдання тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон 8

1.2. Вітчизняні та зарубіжні підходи до тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон 17

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ 21

2.1. Характеристика ключових тенденції зовнішньої торгівлі деревиною в Україні 21

2.2. Оцінка ефективності тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України 28

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ 37

ВИСНОВКИ 46

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 48

ВСТУП

Сучасний стан світової економіки, нарощування обсягів міжнародної торгівлі та глобальні екологічні виклики постійно змінюють вимоги до управління природними ресурсами, серед яких значне місце займає деревина. Україна, маючи значні лісові ресурси, стоїть перед необхідністю оптимізації регулятивних механізмів, які б враховували як економічні, так і екологічні аспекти ведення лісового господарства та експорту деревини. Тарифне регулювання при переміщенні деревини через митний кордон відіграє ключову роль у забезпеченні національних інтересів, захисті вітчизняних виробників, а також у підтримці сталого природокористування.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності вдосконалення існуючих механізмів тарифного регулювання, які б могли ефективно реагувати на зміни у міжнародному праві, світовій торгівлі та екологічних стандартах. Це дозволить Україні не тільки зберегти свої природні ресурси, але й ефективно інтегруватися у світовий економічний простір.

Мета роботи полягає у глибокому аналізі існуючих тарифних регуляцій переміщення деревини через митний кордон України та визначенні шляхів їхнього вдосконалення.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

1. Розглянути теоретичні засади тарифного регулювання переміщення деревини.
2. Аналізувати вітчизняні та зарубіжні практики тарифного регулювання в даній сфері.
3. Вивчити основні тенденції та характеристики зовнішньої торгівлі деревиною в Україні.
4. Оцінити ефективність існуючих тарифних регуляцій.

5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України.

Об'єкт дослідження в роботі - процес тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України. Предметом виступають механізми та методи тарифної політики, які застосовуються в контексті зовнішньоторговельних операцій з деревиною.

Для аналізу вказаних аспектів використовуються методи наукових досліджень, зокрема, аналітичний метод для оцінки існуючої системи тарифного регулювання, порівняльний метод для аналізу зарубіжних досвідів, а також статистичні методи для обробки та інтерпретації даних зовнішньої торгівлі деревиною. Структурно-логічний метод застосовується для систематизації отриманих даних та формулювання висновків.

Інформаційна база дослідження охоплює комплекс джерел, що включає законодавчі та нормативні акти України, документи міжнародних організацій, що регулюють торгівлю лісоматеріалами, звіти та аналізи діяльності митних органів України, а також статистичні дані про обсяги та умови переміщення деревини. Важливе місце займають наукові роботи в галузі економіки, міжнародної торгівлі та митної політики, як українських, так і зарубіжних авторів, що дозволяє забезпечити глибину та багатогранність аналізу.

Науково-практична значимість даного дослідження полягає в розробці пропозицій щодо вдосконалення системи тарифного регулювання переміщення деревини, що сприятиме більш ефективному захисту внутрішнього ринку, підвищенню конкурентоспроможності української деревини та збалансуванню екологічних та економічних інтересів держави. Результати дослідження можуть бути використані у вдосконаленні нормативно-правової бази, плануванні стратегічних заходів у сфері ведення зовнішньоекономічної діяльності та формуванні міжнародних договорів.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

1.1. Сутність, функції та завдання тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон

Митне регулювання визначається як відносини між державою та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, що стосуються умов перетину національного кордону товарів, капіталів, послуг та робочої сили. Це також охоплює встановлення митних податків, митних зборів та процедур митного контролю.

На міжнародному рівні митне регулювання здійснюється через прийняття та виконання рішень відповідних міжнародних організацій, таких як ГАТТ/СОТ. Ці організації встановлюють основні принципи митного регулювання та фіксують норми операцій для країн-учасниць. Більше 90% експортно-імпортних операцій у світі регулюються за допомогою ГАТТ/СОТ. Для вступу до СОТ необхідні рекомендації від країн-членів та окремих груп країн [5].

Україна самостійно формує свою митну політику, встановлює власну митну систему та забезпечує митне регулювання на своїй території згідно з вимогами Митного кодексу, внутрішніх законів та міжнародних угод, участь у яких бере Україна. Основні принципи митного регулювання включають виключну юрисдикцію України на своїй митній території, виключну компетенцію митних органів України у справах митної справи, дотримання законності, єдиний порядок переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, системність, ефективність, захист прав та інтересів фізичних та юридичних осіб відповідно до закону, а також прозорість та гласність. Територія України, включаючи території економічної (морської) зони, є однією митною територією. Митний кордон України співпадає з державним кордоном, за винятком спеціальних

митних зон, межі яких також є частиною митного кордону України. Створення та статус спеціальних митних зон регулюється законодавством України.

Митна служба України складається з митних органів, організацій, навчальних закладів та науково-дослідних установ, які забезпечують виконання законодавства з митної справи. Вона відповідає за реалізацію митної політики України та має такі завдання [7]:

1. Забезпечення дотримання законів про митну справу.
2. Виконання міжнародних договорів з митної справи.
3. Сприяння торгівлі та збільшення товарообігу через митний кордон.
4. Митний контроль та формальності щодо товарів і транспортних засобів.
5. Аналіз ризиків і управління ними для ефективного митного контролю.
6. Збір митних платежів та їх контроль.
7. Застосування митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
8. Контроль переміщення валютних цінностей через митний кордон.
9. Захист прав інтелектуальної власності.
10. Протидія контрабанді та порушенням митних правил.
11. Контроль діяльності підприємств, що мають справу з митними процедурами.
12. Класифікація товарів та ведення митної статистики.
13. Обмін інформацією з митними органами інших країн.
14. Видача сертифікатів походження товарів.
15. Розвиток та управління інформаційними системами.
16. Міжнародне співробітництво та привертання зовнішніх ресурсів.
17. Кінологічне забезпечення та управління митною інфраструктурою.

Митні органи включають центральний орган виконавчої влади, спеціалізовані митні органи, митниці та митні пости.

Митниця та митний пост є важливими складовими митних органів, які сприяють виконанню завдань, покладених на митну службу України. Їх функції охоплюють різноманітні аспекти ефективної реалізації митної політики, такі як [7]:

- Захист економічних інтересів держави, у тому числі через збір мита та інших податків з товарів, що перетинають митний кордон.

- Гарантування якості та безпеки імпортованих товарів.

- Регулювання зовнішньоекономічної діяльності, включаючи класифікацію товарів та видання дозвільних документів.

- Здійснення митного контролю та оформлення товарів.

- Контроль дотримання митних та валютних правил.

- Розгляд справ про порушення митних правил та контрабанду.

- Забезпечення безпеки національної економіки.

Таким чином, митні органи виконують різноманітні функції, спрямовані на розвиток економіки та забезпечення додержання законодавства в сфері зовнішньої торгівлі.

Митні органи також представляють інтереси держави у судах у випадках розгляду справ щодо позовів юридичних осіб та громадян.

У сфері міжнародного співробітництва в галузі митної справи, відповідно до укладених міжнародних угод, митні органи України можуть разом з митними органами суміжних держав [9]:

1. Створювати спільні пункти пропуску на митному кордоні України.
2. Проводити спільний контроль у пунктах пропуску на митному кордоні України.
3. Узгоджувати застосування митного контролю, оформлення та визнання документів для митних процедур.
4. Проводити спільні заходи для запобігання контрабанди та порушень митних правил.

5. Реалізовувати інші спільні заходи з питань, що відповідають компетенції митних органів, визначені Митним Кодексом та іншими законодавчими актами України.

Україна є членом кількох міжнародних та регіональних організацій, включаючи Всесвітню Митну Організацію (ВМО), Світову Організацію Торгівлі (СОТ), Організацію Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС), Європейську Угоду з Асоціації Міжнародних Митних Органів (ЄЕК ООН), та Співтовариство Незалежних Держав (СНД).

Україна також бере участь у ряді міжнародних конвенцій з митної справи, серед яких (рис. 1.1):

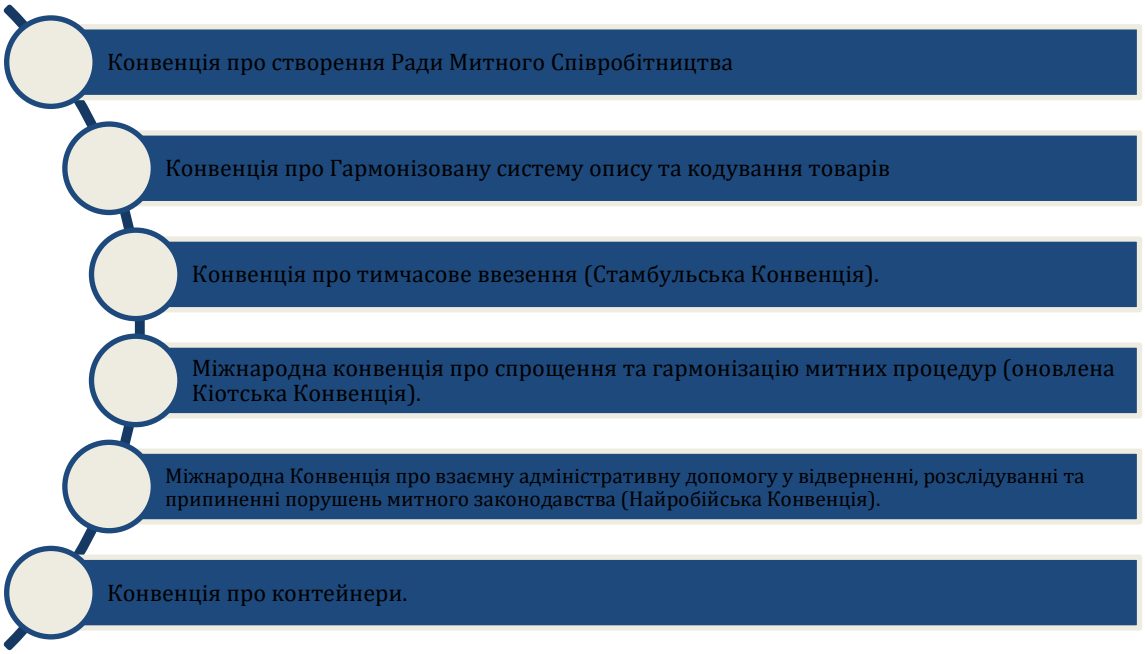

Рис. 1.1 Міжнародні конвенції з митної справи [9]

Крім того, Україна підписала ряд угод та конвенцій Європейської Угоди з Асоціації Міжнародних Митних Органів (ЄЕК ООН), таких як Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів за допомогою книжки МДП, Міжнародна конвенція про узгодження умов контролю вантажів на кордонах, та Угода про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та спеціальних транспортних засобів для цих перевезень.

У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні, митна служба пройшла значні зміни у своїй діяльності. Парламент та уряд країни спільно з відповідними органами виконавчої влади вжили низку заходів для спрощення процесів митного оформлення товарів і транспортних засобів, включаючи надання певних пільг для імпортерів. Ці дії спрямовані на забезпечення потреб населення та Збройних Сил України під час кризи [12].

Основні нововведення в митному регулюванні торкаються імпортно-експортних операцій, змін у роботі митниць та правил ввезення певних категорій товарів. Наприклад, держава спростила процедури ввезення товарів, критично важливих для оборони та підтримки життєдіяльності країни.

Одним із ключових змін є спрощення ввезення гуманітарної допомоги. Тепер такі вантажі можуть бути визнані гуманітарною допомогою на основі декларативного принципу без необхідності застосування нетарифного регулювання, такого як ліцензії чи квоти. Ввезення гуманітарної допомоги в період воєнного стану не підлягає стандартним митним процедурам, які діяли до війни. Коли йдеться про товари подвійного призначення, які імпортуються як гуманітарна допомога, тепер вимагається надання гарантійного листа від кінцевого споживача, форму якого визначено в урядових регуляціях [12].

Додатково, товари з групи 27 митного тарифу, такі як паливо та нафтопродукти, можуть бути визнані гуманітарною допомогою і передаватися безкоштовно на потреби Збройних Сил та інших військових формувань. Для деяких товарів цієї групи, включаючи автомобільний бензин, дизельне паливо та скраплений газ, встановлено нульову ставку акцизу і знижений розмір ПДВ.

Уряд України вніс зміни в митне регулювання для прискорення процесу ввезення товарів, які мають важливе значення для країни під час воєнного стану. Однією з ключових новацій є зміна правил ввезення товарів, що відправляються як гуманітарна допомога. Якщо такі товари транспортуються до України через "Укрзалізницю" і в товаросупровідних документах вказано, що це гуманітарна

допомога, то вони не підпадають під звичайний порядок, визначений Законом України «Про гуманітарну допомогу». Зокрема, це можуть бути військові адміністрації чи інші органи, визначені Кабінетом Міністрів.

Очікується, що "Укрзалізниця" запровадить онлайн-платформу для реєстрації заявок на гуманітарну допомогу, що дозволить забезпечувати збір, обробку, зберігання та облік відповідних вантажів. Витрати на ці процеси будуть покриватися з державного бюджету, а також передбачено, що такі пільги триватимуть на період воєнного стану та протягом року після його завершення.

Крім того, запроваджено тимчасове звільнення від оподаткування ввізним митом та ПДВ для певних категорій господарюючих суб'єктів, а також від акцизного збору для приватних осіб, що ввозять транспортні засоби. Ці заходи вступили в силу з дня після офіційного опублікування змін до Митного та Податкового кодексів, тобто з 6 квітня 2022 року. Виняток становлять товари, що походять або ввезені з країни-агресора або окупованих територій, на які ці пільги не поширюються [20].

Також Уряд запровадив новий механізм, який дозволяє митне оформлення товарів тривати не більше однієї години. Товари, на які подано попередню митну декларацію, можуть бути випущені в вільний обіг одразу після перетину митного кордону, без подання додаткових документів. Імпортери мають право вибрати між спрощеним способом митного оформлення та стандартним, що включає повний митний контроль і оформлення. Щоб застосувати спрощений спосіб, імпортер має подати заяву до Держмитслужби.

Закон також встановлює тимчасове припинення фітосанітарного контролю та деяких інших заходів нетарифного регулювання, що стосується зовнішньоекономічної діяльності. Винятки з цих правил застосовуються до наркотичних засобів, товарів військового та подвійного призначення, небезпечних відходів, радіоактивних речовин, а також до товарів, які були імпортовані з країн-агресорів чи окупованих територій.

Щодо медичної галузі, спрощено процедуру звільнення від ПДВ для лікарських засобів, медичних виробів та супутніх товарів, при цьому відпала необхідність отримання відповідних довідок від Міністерства охорони здоров'я чи уповноважених на закупівлю в охороні здоров'я осіб. Розширено перелік медичних товарів, призначених для реалізації урядових програм та проведення централізованих оздоровчих акцій. Також важливо відзначити, що використання лікарських засобів, імпортованих з Білорусі та Росії, на території України заборонено [20].

Додатково, призупинено випуск та анулювання раніше наданих дозволів на імпорт продукції з Росії, що фактично призводить до повної заборони на такий імпорт. Також продовжено термін звільнення від ПДВ для брухту чорних та кольорових металів до 2027 року [1, 2].

Однією з ключових змін у сфері експорту стало доповнення списку товарів, для яких необхідно отримувати ліцензію на експорт у будь-якій кількості. До цього списку додались куряче м'ясо, курячі яйця, а також стратегічно важливі для України пшениця та пшенично-житня суміш. Попередньо до цього переліку входили кукурудзяна і соняшникова олія, але згодом їх виключили.

Крім того, уряд анулював квоти на експорт деяких товарів, таких як велика рогата худоба, м'ясо, жито, овес, гречка, просо, цукор та сіль, що фактично призвело до заборони їх експорту. У другому пакеті змін було відмінено квоти на добрива, проте згодом було встановлено квоту на експорт деяких азотних добрив, обмеживши її 210 тисячами тонн [6].

Також Міністерство економіки спростило та прискорило процес отримання ліцензій на експорт товарів, які зазначені в додатку 5 постанови КМУ № 1424 від 29.12.2022. Тепер для отримання ліцензії потрібно подати менше документів: заповнену заяву відповідної форми, лист-запит про видачу ліцензії та копію ЗЕД договору або іншого міжнародного документа.

На ранніх етапах введення воєнного стану уряд також тимчасово заборонив експорт кров'яних препаратів, таких як імуноглобуліни та альбуміни.

Умови воєнного стану вимагають від митних органів забезпечення максимально оперативного оформлення товарів, багато з яких ввозяться в Україну як гуманітарна допомога. Зокрема, з 28 лютого 2022 року було змінено роботу пунктів пропуску на державному кордоні, а також на кордонах з Російською Федерацією, Республікою Білорусь і придністровською ділянкою українсько-молдовського кордону [1, 2].

Що стосується критичного імпорту, то Національний банк України вніс зміни до роботи банківської системи, обмеживши транскордонний переказ валютних цінностей та перерахування коштів на рахунки банків-нерезидентів для імпортних операцій, окрім придбання товарів критичного імпорту. Це означає, що імпортери можуть оплачувати лише товари, які визначені як критично важливі.

Уряд відреагував на потреби імпортерів і динамічно розширює перелік критично необхідних товарів, зокрема через 15 постанов про зміни, прийняті з 24 лютого 2022 року. Для включення товару до переліку критичного імпорту, необхідно подати до Мінекономіки спеціальну декларацію, обґрунтовуючи критичну необхідність товару для економіки під час воєнного стану та неможливість задоволення цієї потреби через вітчизняне виробництво.

Товари критичного імпорту визначаються за критеріями, що включають їх важливість для секторів енергетики, безпеки та оборони, забезпечення життєдіяльності населення, а також для роботи виробничих компаній. Ці товари можуть бути сировиною для виробництва критично важливих продуктів, належати до дефіцитних, важливі для енергетичної безпеки країни, а також включати військові та медичні засоби [12].

Умови воєнного стану викликали прийняття низки законодавчих актів у відповідь на військову агресію Росії проти України, які будуть діяти тільки до закінчення дії воєнного стану і припинять свою дію разом з його скасуванням.

Оскільки процес імпорту може затягнутися, існує ризик, що воєнний стан закінчиться під час транспортування товарів, що призведе до необхідності змін у митному оформленні. Компаніям варто звернути увагу на особливості застосування законодавства, які можуть вплинути на митне оформлення товарів.

Для товарів та транспортних засобів, випущених згідно з Примірною Митною Декларацією (ПМД), важливим є дотримання курсів валют та валютних регулюючих заходів, що діють на день їх прийняття митним органом, а також зміни нетарифного валютного регулювання, що вступають у силу з дати випуску товару. Якщо ж ПМД подається відповідно до скасованих заходів нетарифного регулювання, а потім ці заходи скасовуються до випуску товарів у заявленому режимі, необхідно подати додаткову митну декларацію, що містить інформацію, яка підтверджує застосування раніше чинних заходів нетарифного регулювання [12].

Митні документи, які включають товарно-транспортні накладні, коносаменти, інші вантажні та фрахтові документи, необхідні для супроводження товарів і транспортних засобів через митний кордон, є критичними для забезпечення законності транскордонних перевезень.

Документи, що використовуються для митного оформлення, включають облікові картки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, митні декларації, попередні повідомлення та інші, які допомагають в оформленні переміщення товарів через митний кордон. Всі ці процеси і документація зазнають постійного оновлення та вдосконалення, зокрема через збільшення кількості громадян, які перетинають державний кордон, та в умовах воєнного стану.

1.2. Вітчизняні та зарубіжні підходи до тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон

У контексті глобальних змін та динаміки міжнародних торговельних відносин, значення митно-тарифних заходів зростає. Вони використовуються не тільки для

захисту від неконкурентної практики, але також як спосіб стимулювання інвестицій та технологічного прогресу. Кожна країна застосовує певні форми регулювання своєї зовнішньоекономічної діяльності. Митний тариф є ключовим елементом у системі митно-тарифного регулювання експортних та імпортних операцій. Введення мита на імпорт товарів підвищує їхню ціну на внутрішньому ринку, дозволяючи національним виробникам заробляти більше та підняти ціни на власну продукцію.

За словами В. Сидорчука та Н. Москаленко, митно-тарифне регулювання включає специфічні заходи, призначені для контролю зовнішньої торгівлі та є частиною митної політики держави. Це регулювання є економічним заходом, де основними інструментами є імпортні та експортні митні тарифи, які виконують як регулюючі, так і фіскальні функції [11].

Традиційно до класичних інструментів регулювання зовнішньої торгівлі відносять систему митно-тарифного впливу, яка включає митний тариф, країну походження товару, код товару для митних цілей, митну вартість, митні режими та інші компоненти.

С. Мороз та М. Демченко підкреслюють, що поняття «державне регулювання зовнішньої торгівлі» можна трактувати ширше, ніж це зазвичай прийнято. Вони вказують на існування системи заборон та обмежень, що поділяються на декілька основних категорій [8]:

- обмеження, які включають участь держави на різних етапах зовнішньоекономічної діяльності, від виробництва товарів до міжнародних перевезень та продажу;

- митні режими та експортно-імпортні митні процедури;

- різні обмеження, пов’язані з контролем з боку державних органів, включаючи санітарний, фітосанітарний, ветеринарний, екологічний контроль та інші форми перевірок;

- кількісні обмеження, що включають ліцензування, квотування та інші форми заборон і обмежень;

- обмеження, що стосуються застосування спеціальних видів мит, таких як антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні мита.

Варто відзначити, що ефективність зовнішньоекономічної діяльності залежить від узгодженості інтересів її учасників на різних рівнях. Система державного регулювання цієї діяльності впливається численними зовнішніми чинниками, включаючи соціальні, геополітичні та економічні зміни, і реалізується як на місцевому, так і на національному рівні. Згідно з думкою Г. Сидора та У. Савківа, пріоритетами державної політики у цій сфері мають бути [10]:

- Збільшення впливу зовнішньоекономічної сфери на інноваційну модернізацію національної економіки та досягнення стратегічних цілей у міжнародному економічному контексті;

- Ефективний розвиток механізмів державного регулювання, що захищають національні інтереси в умовах змінного міжнародного середовища;

- Створення конкурентоспроможної і доступної на міжнародному рівні системи інституцій і інструментів для всіх учасників господарювання.

З іншого боку, державне регулювання може варіюватися від стримування до сприяння зовнішньоторговельній активності залежно від політики. Експерти виділяють основні характеристики «інструментів сприяння» зовнішній торгівлі, які включають [10]:

- Орієнтацію на скорочення часових та фінансових витрат учасників ринку в процесі митних операцій і планування логістики;

- Спрямованість на розвиток експортно-імпортної діяльності та збільшення товарообігу;

- Зменшення кількості необхідних товаросупровідних документів, мінімізація людського втручання в митний контроль;

- Автоматизація процесів і документообігу, забезпечення доступу до електронних митних послуг;

- Сприяння сумлінним учасникам зовнішньоторговельного ринку у здобутті економічних переваг, мінімізація ризиків у сфері зовнішньої торгівлі та митниці.

Можна стверджувати, що митно-тарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі не обмежуються лише законодавчими актами чи нормативними документами, а також включають використання сучасних інформаційних технологій. Однією з основних задач сучасної митної служби є оптимізація митних процедур за допомогою передових технологій. Це включає різноманітні інструменти, які допомагають підтримувати зовнішню торгівлю і значно скорочують час та витрати, необхідні для митного оформлення, тим самим підвищуючи ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств та організацій.

Таким чином, митно-тарифні заходи є ключовими інструментами у регулюванні зовнішньої торгівлі, впливаючи на економічний розвиток країни та її міжнародну конкурентоспроможність. Ефективне використання та глибоке розуміння митно-тарифних заходів є важливим для кожної країни в рамках міжнародних торговельних відносин. Адекватне врахування економічних та політичних аспектів митно-тарифного регулювання може сприяти досягненню стратегічних цілей у галузях економіки, торгівлі та міжнародного співробітництва [3].

Україна, отримавши статус кандидата на вступ до ЄС наприкінці 2023 року, зараз активно працює над синхронізацією своїх митних процедур з нормами Європейського Союзу, особливо важливим це стає у контексті митного регулювання перетину кордонів товарів, таких як деревина. Розробка і впровадження Авторизованого економічного оператора (AEO) і приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS) демонструють значний прогрес України у цій сфері [4].

За 2023 рік було оформлено значну кількість транзитних декларацій, що свідчить про успішну інтеграцію України у систему спільного транзиту Європейського Союзу, що включає і регулювання переміщення таких специфічних товарів, як деревина. Важливість цього полягає в забезпеченні не тільки економічної вигоди від спрощення митних процедур, а й у дотриманні екологічних норм та стандартів ЄС, що регулюють обіг деревини [21].

Відповідно до прийнятих заходів і планів, національна митна служба України має намір до 2024 року впровадити комплексну ІТ-стратегію, яка включає розробку та запуск 17 нових ІТ-систем, що мають бути сумісними з європейськими системами. Це сприятиме поліпшенню управління ризиками та ефективності митного контролю, включаючи процедури, що стосуються імпорту деревини. Нові системи дозволять автоматизувати процеси, підвищити прозорість і скоротити час на митне оформлення, а також забезпечити високий рівень контролю за дотриманням встановлених тарифів і регуляцій [14, 15].

Таким чином, інтеграція України у митний простір ЄС і впровадження сучасних цифрових рішень забезпечить ефективне та справедливе митне регулювання транскордонного руху товарів, зокрема деревини, відповідно до вимог Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

2.1. Характеристика ключових тенденції зовнішньої торгівлі деревиною в Україні

Починаючи з 2014 року, Україна стикнулася з новими викликами через неоголошену війну та її наслідки, такі як анексія частини території, зокрема Криму,

втрата контролю над промисловими зонами та іншими територіями. Це мало негативний вплив на економіку країни, викликаючи падіння ВВП та занепад галузей промисловості та сільського господарства. Реальні заробітні плати знизилися, а також зменшилася мобільність населення, що призвело до зменшення попиту на пасажирські та вантажні перевезення. Однак у наступні роки ситуація стабілізувалася, а з 2016 року ВВП почав зростати, що позитивно вплинуло на транспортний сектор. Наразі транспортна, складська, поштова та кур'єрська діяльність становлять понад 6% ВВП та займають близько 6% населення. Статистичні дані практично повернулися до попереднього рівня.

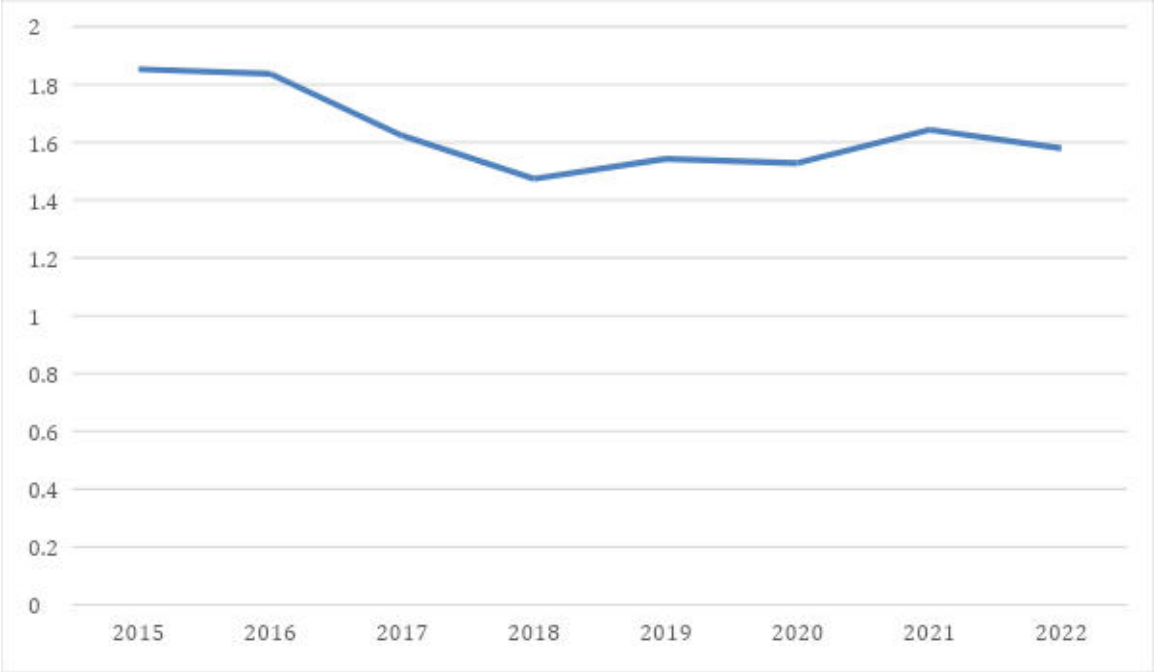

Рис. 2.1. Обсяг вантажних перевезень за 2015-2022рр. [21]

Автомобільний транспорт складає від 66% до 69% в структурі вантажних перевезень, здійснюваних в Україні. Проте більшість цих перевезень відбувається на внутрішньому ринку країни. Міжнародні автомобільні перевезення зараз поступаються у частці ринку залізничному та трубопровідному транспорту, але вони мають великі можливості для зростання. У структурі експорту товарів автомобільним транспортом переважають деревина та вироби з неї (24,32%), готові харчові продукти (14,41%), а також метали та вироби з них з низькою вартістю

(9,33%). Щодо структури імпорту вантажних автомобілів, значну частину складають полімерні матеріали, пластмаси та каучук (12,53%), продукція хімічної промисловості (10,11%), вироби з каменю, гіпс, цемент, кераміка, скло (9,9%) та інші товари. У структурі транзитних перевезень автомобільного транспорту переважають продукти рослинного походження (23,75%), механічне обладнання, машини та механізми (9,89%), а також полімерні матеріали, пластмаса і гума (9,36%).

Залізничний та автомобільний транспорт виявилися безперечними лідерами. Автотранспорт показував стійке зростання від 140 мільйонів тон у 2012 році до рекордних 244 мільйонів тон у 2022 році, тоді як залізничний транспорт, навпаки, з 2013 року неухильно спадав до антирекордних 312,9 мільйонів тон у 2022 році. Інші види транспорту виявили відносну стабільність, що відповідає загальним щорічним показникам.

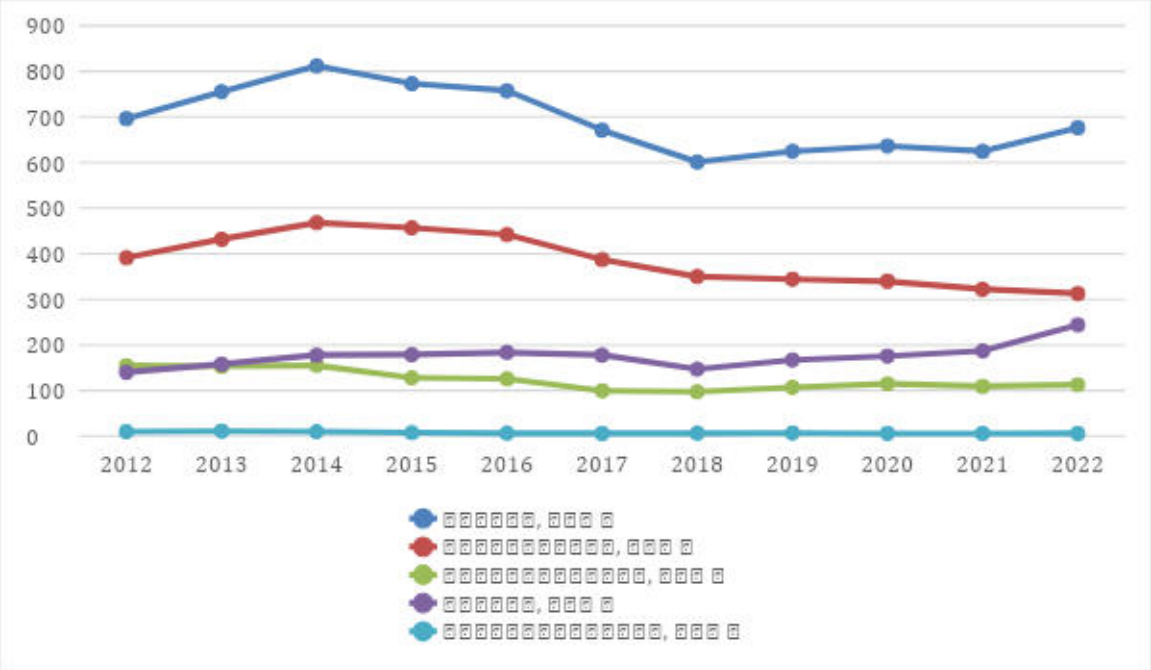

Рис. 2.2 Кількість товарів, перевезена різними видами транспорту [21]

За статистичними даними (див. рис.2.2.), залізничний транспорт продовжує займати найбільшу частку, особливо з 2012 по 2017 роки, коли вона становила 56%-59%. Проте, починаючи з 2017 року, спостерігається стрімке зменшення цієї частки.

Автомобільний транспорт, почавши свій ріст у 2012 році, протягом останніх п'яти років продемонстрував значний приріст темпів і закінчив 2022 рік з 36% частки ринку, у той час як залізничний транспорт досяг історичного мінімуму 46%.

Оскільки кожен вид транспорту в основному обслуговує відповідні галузі економіки, різкі зміни ринкових часток можуть свідчити про формування негативних факторів для розвитку національної економіки. Це, в свою чергу, може негативно вплинути на транспортну сферу через збільшене навантаження на дороги.

Сільське господарство, металургійна і вугільна промисловість, гірничо-металургійні комплекси, хімічна та харчова промисловість, будівництво, роздрібна торгівля, послуги зв'язку та пошта, а також оборона - це галузі, які найбільше залежать від транспортного сектору. Ця тенденція вимагає подальших досліджень для визначення конкурентних переваг та перспектив розвитку кожного виду транспорту. Особлива увага повинна бути приділена розвитку мультимодальних та інтермодальних перевезень вантажів, особливо на міжнародному рівні.

У 2023 році в Україні було зафіксовано зростання обсягів експорту до майже 100 млн тонн товарів, що на 112 тисяч тонн більше, ніж у попередньому році. Однак, вартісно експорт впав на 18,7%, складаючи втрату у $35,8 млрд. За даними Міністерства економіки, загалом дохід від експорту виявився одним з найнижчих за останнє десятиліття через логістичні складнощі. Позитивний тренд було помічено у секторі меблів зі зростанням обсягів на 11% і доходів на 7%, а також збільшенням експорту цукру в 1,7 раза [21].

Незважаючи на фізичне збільшення експорту кукурудзи на 5%, доходи від цього товару знизились на 16,8%. Відзначається, що в грудні було досягнуто експорту більше ніж на $3 млрд, що стало першим таким показником за друге

півріччя. Завдяки відкриттю альтернативного коридору в Чорному морі та іншим заходам, експорт морським шляхом зріс на третину у грудні порівняно з листопадом, досягнувши 7 млн 340 тисяч тонн.

Тим часом, експорт автомобільним транспортом продовжує падіння через блокування кордонів з Польщею, хоча втрати за рік склали лише -0,7%. Експорт контейнерними та залізничними перевезеннями значно зріс, становлячи найефективніший вид транспортування продукції з доданою вартістю.

Щодо імпорту, він у грошовому вимірі зріс, склавши $62,2 млрд. Основними імпортними товарами стали паливо, лікарські засоби, БПЛА, автомобілі, добрива та засоби захисту рослин. Загальний дефіцит торгівлі товарів склав $26,4 млрд, що було викликано логістичними проблемами та оборонними потребами. [13]

Міністерство економіки планує на 2024 рік продовжити працювати над покращенням експортної логістики, розширенням систем ППО та відкриттям нових шляхів для вивезення товарів і послуг, а також підтримкою локалізації вітчизняних підприємств ВПК на місцевому ринку.

З січня по вересень 2023 року Україна відправила на експорт 974,14 тисячі тонн деревини, що включає паливну деревину, деревну тріску та стружку, на загальну суму $153,50 мільйонів, як показують дані з розділу "Статистика" Державної митної служби України [21].

Основними покупцями української деревини стали Польща, яка придбала товарів на $34,98 млн (22,79% від загальної суми), Румунія з покупками на $34,42 млн (22,43%) та Німеччина, де було куплено деревини на $24,99 млн (16,28%). Зазначені країни разом забезпечили 61,50% доходів від загального експорту деревини з України.

У 2022 році обсяги експорту становили 1,04 млн тонн на суму $193,27 млн, у 2021 році — 1,21 млн тонн на суму $123,36 млн, у 2020 році — 1,07 млн тонн на суму $101,25 млн, а у 2019 році — 1,14 млн тонн на суму $111,78 млн. Середня ціна

за тонну експортованої деревини у 2023 році становила $157,57, порівняно з $185,66 у 2022 році, $101,91 у 2021 році, $94,42 у 2020 році та $97,68 у 2019 році.

У 2022 році на внутрішньому ринку України було реалізовано 13,07 млн кубічних метрів лісової продукції. Раніше також було повідомлено, що в 2021 році експортні доходи від дерев'яних товарів склали $2,01 млрд.

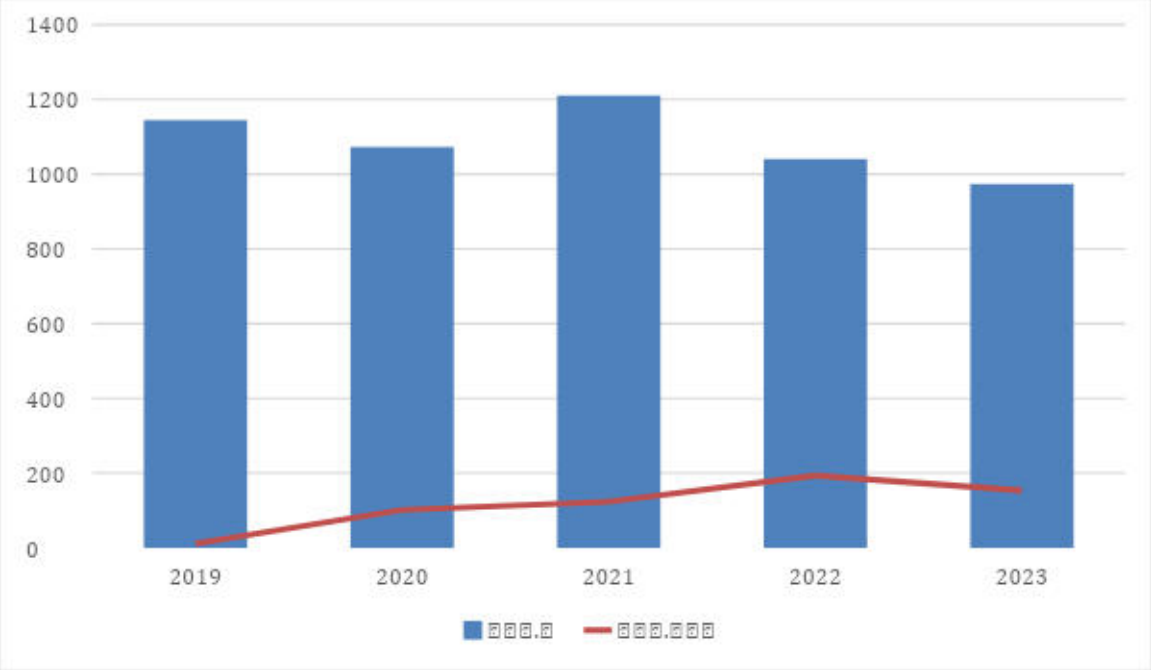

Рис. 2.3 Експорт деревини у 2019-2023 роках [22]

У 2023 році Україна експортувала понад 1,2 мільйона тонн паливної деревини, деревної тріски та стружки, що на 15,4% більше порівняно з 2022 роком, де експорт становив близько 1,04 мільйона тонн. Однак цей показник трохи менший, ніж у 2021 році, коли експортовано понад 1,21 мільйона тонн, за даними, опублікованими на сайті Державної митної служби України.

Дохід від експорту деревини у 2023 році сягнув понад 186,75 мільйона доларів, що на 3,4% менше порівняно з 2022 роком, коли виручка склала приблизно 193,27 мільйона доларів, але на 51,4% більше від 2021 року, де виручка була понад 123,36 мільйона доларів.

Імпорт деревини у 2023 році знизився до 245 тонн, що є значним зниженням порівняно з попередніми роками: у 2022 році імпорт становив понад 13,58 тисячі тонн, а у 2021 році — понад 30,96 тисячі тонн. Вартість імпортованої деревини у 2023 році становила 187 тисяч доларів, що є значно менше від 1,53 мільйона доларів у 2022 році та приблизно 2,4 мільйона доларів у 2021 році.

У 2023 році основними країнами-імпортерами української деревини стали:

- Румунія, куди було відправлено приблизно 442,98 тисячі тонн, що становить 36,9% від загального обсягу експорту, на суму понад 45,58 мільйонів доларів (24,4% від загальної вартості експорту);

- Польща, куди було експортовано близько 229,09 тисячі тонн (19,1% від загального обсягу), на суму приблизно 39,74 мільйонів доларів (21,3% від загальної вартості);

- Німеччина, куди було відправлено 151,93 тисячі тонн (12,6% від загального обсягу), на суму близько 30,28 мільйонів доларів (16,2% від загальної вартості).

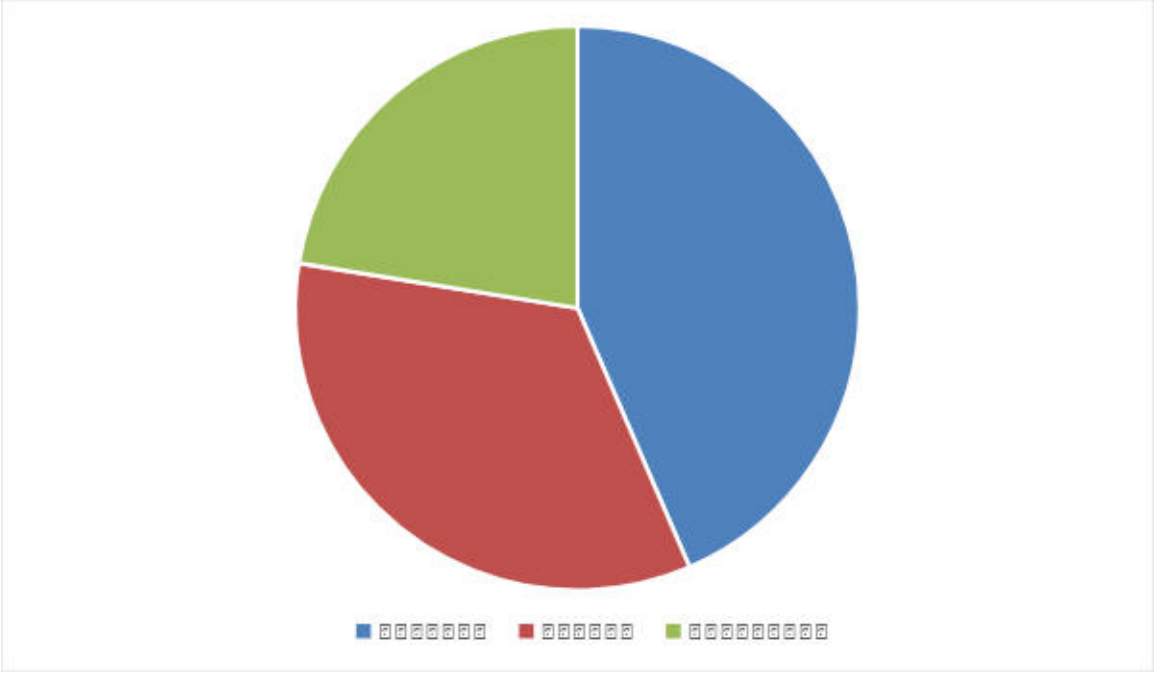

Рис. 2.4 Структура країн-імпортерів [23]

Разом ці країни формують 68,6% від загального обсягу експорту деревини та 61,9% від її загальної вартості.

Щодо імпорту деревини у 2023 році, то основними країнами-постачальниками були:

- Польща, з якої імпортовано 137 тонн (55,9% від загального обсягу імпорту) на 55 тисяч доларів (29,4% від загальної вартості);
- Нідерланди, звідки імпортовано 59 тонн (24,1%) на 26 тисяч доларів (13,9%);
- Німеччина, з якої імпортовано 37 тонн (15,1%) на 34 тисячі доларів (18,2%);
- Франція, звідки імпортовано 6 тонн (2,4%) на 48 тисяч доларів (25,7%).

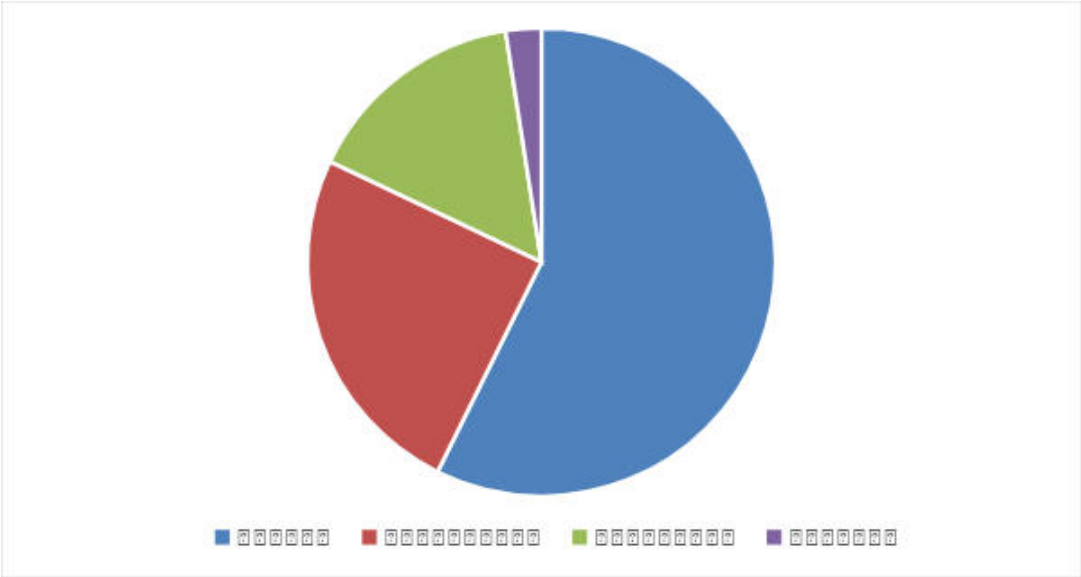

Рис. 2.5 Структура країн-експортери [23]

Загалом, ці країни складають 97,5% від загального обсягу імпорту деревини та 87,2% від її загальної вартості.

Також слід зазначити, що середня ціна за тонну експортованої деревини за 9 місяців 2023 року дорівнювала 157,57 доларів, тоді як в попередні роки вартість коливалася: в 2022 році – 185,66 доларів, в 2021 – 101,91 долар, у 2020 – 94,42 долари, а у 2019 – 97,68 долари.

Зазначимо, що у 2023 році обсяг реалізованої в Україні лісової продукції склав приблизно 14,25 мільйона кубічних метрів.

2.2. Оцінка ефективності тарифного регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України

На сьогоднішній день регулювання торгівлі деревиною в Україні базується на ряді законодавчих актів та регуляцій, спрямованих на контроль за експортом та імпортом лісових ресурсів. Основними моментами, які впливають на тарифи та податки при переміщенні деревини, є заборона на експорт круглих лісоматеріалів (незалежно від породи) та розроблені механізми сприяння обробці деревини всередині країни для стимулювання внутрішнього виробництва.

З 2015 року Україна запровадила заборону на експорт круглих лісоматеріалів, спочатку для цінних порід, а потім і для всіх інших. Заборона була реакцією на значне зменшення лісових ресурсів і необхідність збереження екологічного балансу та розвитку внутрішньої переробки.

При імпорті деревини до України стягується податок на додану вартість (ПДВ) за стандартною ставкою, що становить 20%.

Установлення тарифів на переміщення деревини в Україні тісно пов'язане з намаганнями держави регулювати використання природних ресурсів. Зокрема, заборона на експорт круглих лісоматеріалів була введена з метою боротьби з незаконними вирубками лісів та стимулювання розвитку місцевої деревообробної промисловості. Ця міра спричинила значні дискусії та суперечки, зокрема з торговельними партнерами в рамках СОТ та ЄС, де Україна взяла на себе зобов'язання щодо лібералізації торгівлі. [15]

Порівняння тарифного регулювання переміщення деревини між Україною та її сусідніми країнами відкриває розуміння більш широких регіональних тенденцій і стратегій управління природними ресурсами. Оскільки деревина є значущим природним активом для багатьох країн Східної Європи, кожна з них розробляє

власні механізми для захисту своїх лісових ресурсів та стимулювання внутрішнього ринку.

В Польщі немає виразних обмежень на експорт деревини. Польща застосовує стандартні ставки ПДВ (23%) як до внутрішніх, так і до імпортних операцій з деревиною. Країна зосереджена на підтримці сталого лісового господарства, але без введення жорстких експортних обмежень, як це робить Україна.

Словаччина також не обмежує експорт деревини і стягує ПДВ за стандартною ставкою 20%. Країна активно розвиває політику сталого використання лісових ресурсів, контролюючи обсяги вирубки, але не резервуючи лісоматеріали виключно для внутрішнього ринку [15].

Румунія зіткнулася з серйозними викликами, пов'язаними з незаконними вирубками лісів, тому уряд вжив заходів для контролю обігу деревини, але, як і в інших країнах регіону, не забороняє експорт деревини. ПДВ на деревину складає 19%, і країна зосереджена на покращенні контролю та слідкування за лісовими ресурсами.

Україна вирізняється серед своїх сусідів застосуванням значно більш строгих механізмів регулювання, включаючи повну заборону на експорт круглих лісоматеріалів. Цей крок, спрямований на захист внутрішніх ресурсів та стимулювання локальної переробки, різко контрастує з більш ліберальними політиками сусідніх держав, які не запровадили подібних заборон, хоча й реалізують різні програми захисту своїх лісових ресурсів. Український підхід має певні економічні та екологічні переваги, але також створює виклики для лісової промисловості, особливо у контексті міжнародної торгівлі та відносин з торговельними партнерами.

Таблиця 2.1

Порівняльний огляд тарифів на переміщення деревини: Україна та сусідні країни

Країна	Експортні обмеження	Ставка ПДВ	Особливості політики
Україна	Повна заборона	20%	Заборона експорту круглих лісоматеріалів
Польща	Немає	23%	Без обмежень, підтримка сталого господарювання
Словаччина	Немає	20%	Без обмежень, контроль вирубки
Румунія	Немає	19%	Покращення контролю за вирубкою

Джерело: створено автором

Деревина та вироби з неї укладені в товарну групу 44 згідно з Гармонізованою системою опису та кодування товарів. Ця категорія включає широкий спектр товарів, від необробленої деревини до оброблених виробів, таких як деревне вугілля, плити, панелі тощо.

Основні пункти групи 44:

- Не включені позиції: вказані винятки, такі як деревна тріска для спеціалізованих застосувань, активоване деревне вугілля, вироби для плетіння, меблі та деякі будівельні матеріали. Це важливо для забезпечення правильного класифікування товарів та визначення відповідних митних тарифів.

- Примітка про "пресовану деревину": визначення умов та властивостей пресованої деревини, яке має значення для технічних характеристик і використання матеріалу.

Митні ставки для товарів з деревини можуть залежати від країни імпорту або експорту та відповідної митної політики. Наприклад, деякі категорії товарів можуть користуватися нульовими ставками або бути об'єктом спеціальних торговельних угод, які знижують або скасовують мита.

Використовуючи таблицю митних ставок, можна детально розглянути ставки для конкретних товарних позицій:

- 4407 (Лісоматеріали розпиляні...): Деталізація за типами деревини, включаючи митні ставки для хвойних порід, тропічних порід тощо. Це важливо для оцінки торговельних потоків та регулювання вирубки лісів.

- 4412 (Фанера клеєна...): Розгляд різних видів фанери, що відображає варіації у використанні матеріалів та технологій виробництва.

Митне регулювання товарів з деревини є ключовим елементом торгівлі цими ресурсами. Воно впливає на економічні, екологічні аспекти та на політику сталого використання природних ресурсів. Правильна класифікація товарів і відповідне митне оформлення забезпечують дотримання національних та міжнародних норм у цій галузі. Також важливим є відслідковування змін у законодавстві для адаптації торговельної політики і технік управління лісовими ресурсами в умовах глобалізації.

Україна впровадила ряд законодавчих актів, які регулюють переміщення деревини через митний кордон, що відображає зусилля країни у забезпеченні сталого використання лісових ресурсів та захисті вітчизняної деревообробної промисловості.

Основні законодавчі акти:

1. Закон України "Про запобігання незаконній вирубці лісів" - закон спрямований на посилення контролю за вирубкою та переміщенням деревини, встановлення жорстких штрафів за порушення.
2. Закон України "Про тарифи на експорт та імпорт" - регулює митні ставки, зокрема встановлює мита та податки для трансграничного переміщення деревини.
3. Законодавчі акти щодо захисту рідкісних видів деревини - охоплюють міжнародні конвенції, які Україна ратифікувала для захисту біорізноманіття.

Законодавчі зміни були зосереджені навколо обмеження експорту круглих лісоматеріалів, що стало відповіддю на критику з боку екологічних організацій та необхідність підтримки вітчизняних виробників меблів і інших деревообробних підприємств.

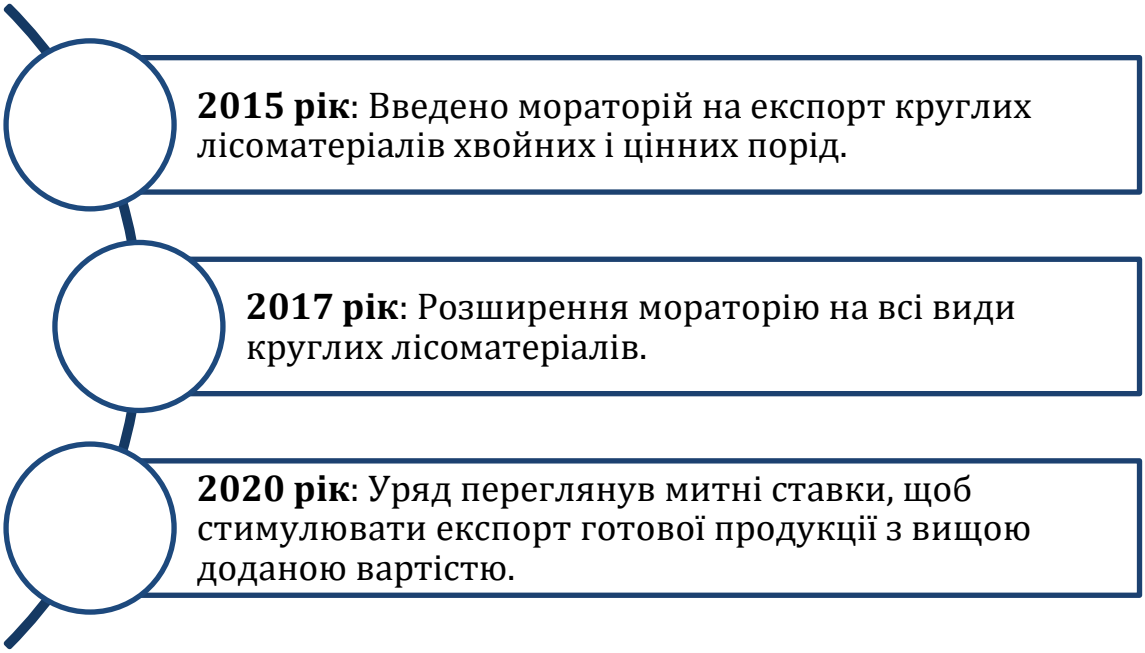

Рис.2.6 Хронологія змін:

Таблиця 2.2

Основні митні тарифи на деревину

Код товару	Опис товару	Ставка мита (експорт)	Ставка мита (імпорт)
4403	Лісоматеріали необроблені	Заборонено до 2022	10%
4407	Бруси, дошки оброблені	0%	5%
4408	Фанера, шпон	0%	12%

Джерело: [24]

Законодавчі зміни у сфері переміщення деревини в Україні відображають глобальні тренди управління лісовими ресурсами та мають на меті збалансувати екологічні, економічні та соціальні інтереси. Встановлення та регулювання митних тарифів є одним з інструментів державної політики у цій сфері.

Запровадження та зміни митних тарифів на деревину суттєво впливають на вітчизняну деревообробну промисловість. Обмеження експорту круглих лісоматеріалів спрямовані на підтримку внутрішньої переробки, що дозволяє збільшити додану вартість продукції і створити нові робочі місця [16].

1. Мораторій на експорт круглих лісоматеріалів змусив підприємства інвестувати у розвиток місцевих переробних потужностей, що призвело до зростання виробництва готової продукції.

2. Політика низьких або нульових ставок мита на експорт обробленої деревини сприяла збільшенню експорту меблів, фанери та інших виробів.

Зміни митних тарифів впливають на баланс між експортом та імпортом у деревообробній галузі.

- Мораторій на експорт круглих лісоматеріалів зменшив прямий експорт деревини, але стимулював експорт виробів з вищою доданою вартістю. Це підтримує більш високий прибуток для вітчизняних виробників та позитивно впливає на економіку.

- Знижені ставки на імпорт обладнання та технологій для деревообробки сприяли модернізації галузі. Водночас, захисні ставки на імпорт круглих лісоматеріалів допомагають обмежити вплив зовнішньої конкуренції на вітчизняний ринок.

Регулювання обігу деревини, зокрема через запровадження мораторію на експорт необроблених лісоматеріалів, має значний екологічний вплив. Ця політика спрямована на зниження вирубки лісів, що відіграє критичну роль у збереженні біорізноманіття та запобіганні ерозії ґрунтів. Крім того, вона сприяє збереженню вуглецевих запасів, оскільки ліси є важливими поглиначами вуглекислого газу. Реалізація цієї політики допомагає Україні досягти міжнародних зобов'язань щодо скорочення викидів парникових газів.

З іншого боку, існує ризик збільшення нелегальної вирубки через високу прибутковість нелегального експорту деревини. Тому важливим є не тільки запровадження законодавчих заходів, але й зміцнення моніторингу та контролю за дотриманням лісового законодавства.

Соціальні проблеми регулювання деревини включають працевлаштування та доходи населення. Внутрішні переробні потужності розвиваються завдяки мораторію на експорт круглих лісоматеріалів, що створює нові робочі місця в деревообробній галузі. Це призводить до підвищення доходів населення, зокрема в районах, де деревообробна промисловість є великим роботодавцем [16].

Збільшення внутрішньої переробки також веде до зростання податкових надходжень від підприємств галузі, що може бути спрямовано на соціальні програми та інфраструктурні проекти. Однак, з іншого боку, заборона на експорт круглих лісоматеріалів може спричинити тимчасове зниження доходів для тих сегментів населення, які раніше залежали від цього експорту.

Україна реалізує стратегію, що включає мораторій на експорт круглих лісоматеріалів з метою заохочення переробки всередині країни та збереження лісових ресурсів. Ця політика має на меті зміцнення внутрішньої економіки шляхом підвищення доданої вартості продукції, створення робочих місць та зменшення експорту необробленої сировини.

Канада використовує сталий підхід до лісового господарства з акцентом на екологічно збалансовані методи вирубки. Не існує прямої заборони на експорт деревини, але діє комплексний контроль за вирубками та акцент на екологічні стандарти.

Подібно до Канади, Фінляндія фокусується на сталості лісових ресурсів і має розвинуту деревообробну промисловість. Експорт деревини не обмежений, але суворо регулюється за допомогою ліцензування та сертифікації.

Швеція також не має обмежень на експорт, але має строгі правила щодо вирубки лісів та вимоги до сталого використання ресурсів.

Застосування передових технологій для мінімізації впливу на екосистеми, що включає методи обережної вирубки та регенерації лісів.

Інвестиції в новітні технології для підвищення ефективності переробки деревини, що дозволяє максимізувати додану вартість від кожного кубометра вирубаного лісу.

Збалансоване використання регуляторних та фіскальних інструментів для стимулювання експорту обробленої деревини та зменшення експорту сировини.

На основі порівняльного аналізу можна відмітити, що хоча українська модель забезпечує певні короткострокові економічні переваги через захист внутрішнього

ринку та створення робочих місць, довгострокова ефективність залежить від інтеграції сталого господарювання лісами та технологічних інновацій, подібно до практик застосованих у Канаді та скандинавських країнах.

Таблиця 2.3

Порівняльний аналіз регулятивних практик управління лісовими ресурсами

Країна	Регулювання експорту	Сталість вирубки	Технологічні інвестиції	Фіскальні заходи	Особливості
Україна	Суворе обмеження	Середній рівень	Низький	Високий	Високий пріоритет захисту внутрішнього ринку
Канада	Немає обмежень	Високий рівень	Високий	Середній	Лідер у сталому лісовому господарстві
Фінляндія	Немає обмежень	Високий рівень	Високий	Низький	Ефективна переробка та використання ресурсів
Швеція	Немає обмежень	Високий рівень	Високий	Низький	Сильна сертифікація та контроль якості

Джерело: створено автором

Аналіз різних моделей регулювання обігу деревини в різних країнах показує, що успіх управління лісовими ресурсами залежить від балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами. Українська модель, хоч і сприяє збереженню внутрішніх ресурсів та створенню робочих місць, має потенціал для подальшого розвитку шляхом інтеграції передових технологій та практик сталого лісового господарства, на кшталт тих, що застосовуються у Канаді та скандинавських країнах. Це допоможе не тільки підвищити ефективність переробки деревини, але й забезпечити довгострокову стійкість екологічних та економічних систем країни.

РОЗДІЛ 3
ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ДЕРЕВИНИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

У сучасних умовах економічного розвитку України велике значення має сфера митного контролю, особливо система ефективного управління ризиками та зміцнення зовнішньоекономічної безпеки країни. Це сприятиме полегшенню, прискоренню та покращенню митних процедур для переміщення товарів через державний кордон.

Надзвичайно важливими є дослідження теоретичних та практичних аспектів управління митними ризиками. Також існує необхідність у єднанні внутрішньої законодавчої бази з питань митної справи, особливо у відношенні до митних правил на міжнародному рівні. Потрібно удосконалювати підходи до забезпечення ефективності митного контролю та актуалізувати питання щодо формування ефективної системи управління ризиками в контексті митного контролю [17].

Усі товари та транспортні засоби, які перетинають митний кордон України, обов'язково проходять митний контроль. Основною метою цього контролю є перевірка виконання митних операцій та дій відповідно до митного законодавства, а також дотримання митних правил і процедур фізичними та юридичними особами, що здійснюють митну діяльність, у порядку переміщення товарів і інших предметів через митний кордон України.

Інтегрована система контролю товарів і транспортних засобів, які перетинають митний кордон, включає наступні контрольні заходи, що базуються на широкому використанні методів аналізу ризиків як на етапах отримання даних про наміри здійснення торгівлі з іноземними державами, так і під час митного оформлення, митного оформлення товарів і після їх випуску у вільний обіг.

Ці основні елементи складають безперервний процес, спрямований на захист передусім економічних інтересів держави та усунення порушень митного та податкового законодавства. Важливо відзначити, що застосування заходів вибіркового контролю відбувається відповідно до основних принципів Кіотської угоди: спрощення митних процедур та скорочення термінів митного оформлення. Також митні органи взаємодіють з іншими наглядовими органами, членами профспілок, акредитованими суб'єктами господарювання та професійними асоціаціями [19].

Зони митного контролю України можуть утворюватися в пунктах пропуску через державний кордон, а також на території морських і річкових портів, аеропортів, вокзалів, на території підприємств, вільних митних зон, митних складів та інших місць. Порядок утворення таких регіонів визначений Порядком функціонування України.

З економічного погляду найбільш важливими напрямами реформування митниці є автоматизація митних процедур та впровадження електронного обміну даними. У цифрову епоху майже всі країни світу впроваджують проекти, спрямовані на автоматизацію адміністративних процесів та впровадження електронного документообігу на митницях.

Автоматизація митних процедур та використання сучасних інформаційних технологій дозволяють значно прискорити виробництво товарів, спростити контроль під час митного оформлення, зменшити роль "людського фактору" та знизити ризик корупції [18].

Процеси, пов'язані з автоматизацією та електронним декларуванням, які будуть реалізовані на митниці України, включають [18]:

- автоматизовану обробку митних декларацій;
- електронний контроль шляхом аналізу фінансової звітності компанії;
- отримання дозволів (наприклад, на переробку товарів) у електронному форматі;

- внесення змін до митних декларацій через електронне декларування;

- автоматичне визначення кількості та обсягу митних процедур на основі аналізу ризиків;

- автоматичне митне оформлення та випуск товарів.

"Електронна митниця" - це не просто ініціатива, що реалізується в різних країнах. Це майбутнє для митної галузі у всьому світі.

Для вдосконалення митниці необхідно розробляти нові електронні інформаційні системи та бізнес-моделі у сфері електронної комерції, зокрема міжнародної, які будуть сумісні з відповідними системами різних країн.

Для здійснення електронного декларування необхідно використовувати електронні митні декларації, підписані електронним цифровим підписом, та інші електронні документи або їх окремі реквізити у випадках, передбачених законодавством.

«Електронна митниця» - це інтегрована та багатофункціональна система, яка об'єднує [18]:

- інформаційно-комунікаційні технології з різних країн та комплекс механізмів їх застосування;

- поєднання наявних інформаційних систем експортно-імпортного та транзитного контролю в одну автоматизовану систему, що забезпечує обмін електронною інформацією між всіма органами та суб'єктами експортно-імпортних операцій;

- систему технологічного забезпечення безперервного потоку, накопичення та обробки електронної інформації між митними адміністраціями держав, національними державними органами та суб'єктами міжнародної електронної комерції.

Згідно з передбаченнями, митне оформлення товарів вже завершується незадовго до їх прибуття на кордон з Україною. Автоматизація митниці є важливим

етапом у реформуванні митниць. Незважаючи на досягнення, електронна митниця ще не є ідеальною. Багато митних процедур базуються на паперових документах, які не відповідають сучасним технічним можливостям та світовим стандартам.

Згідно інформації, наданої Всесвітньою митною організацією, у європейському регіоні понад 90% митних декларацій подаються у електронному вигляді. У країнах Європейського Союзу більшість митних процедур займає менше 5 хвилин у 63% випадків, але у 9% може тривати понад 1 годину, а іноді навіть до 48 годин. Ці показники свідчать про значний прогрес у впровадженні автоматизації митниць та управлінні ризиками. Наприклад, впровадження Інституту сертифікованих економічних операторів (СЕО) пов'язане з розвитком системи митного аудиту та дематеріалізованого обігу.

Отже, необхідно здійснювати глобальні зміни. Тільки таким чином можна досягти гармонізації всіх аспектів реформи. Плануючи та розробляючи проекти реформ, важливо чітко визначити очікуваний кінцевий результат трансформації.

Заключно, митний контроль відіграє важливу роль у системі державного фінансового контролю, оскільки через систему контрольно-перевірочних заходів держава має забезпечувати економічну та фінансову безпеку та захищати свої національні інтереси [18].

Україна застосовує комплексний підхід до тарифного регулювання переміщення деревини, особливо в частині експорту. З 2015 року уведено мораторій на експорт круглих лісоматеріалів, що було спрямовано на зменшення вирубки лісів та стимулювання розвитку внутрішньої деревообробної індустрії. Цей крок викликав значне зниження прямих експортів необробленої деревини, однак він також стимулював зростання експорту обробленої деревини, такої як фанера та меблі. На імпорт деревини та деревних виробів ставки мит залежать від конкретного типу товарів, але вони варіюються в межах 0-10%, що допомагає утримувати конкурентоспроможність імпортних товарів на внутрішньому ринку.

За останніми даними, після запровадження мораторію на експорт круглих лісоматеріалів, обсяги експорту цих товарів значно знизилися, а експорт обробленої продукції виріс. Наприклад, експорт фанери та інших деревообробних виробів показав зростання на 20% порівняно з попереднім періодом. Імпорт деревини також показав зростання, особливо імпорт спеціалізованих видів деревини, необхідних для виробництва високоякісної продукції.

Однією з головних проблем є контрабанда та нелегальна вирубка лісів, що продовжує бути важливою проблемою навіть після введення мораторію. Це свідчить про необхідність посилення контрольних заходів і вдосконалення механізмів моніторингу вирубок та переміщення деревини. Також серйозним викликом залишається адаптація внутрішньої деревообробної індустрії до змінених умов роботи без доступу до сировини в належних обсягах, що змушує підприємства шукати нові джерела сировини або інвестувати в технології збереження та переробки деревини.

Країни з розвиненою лісовою промисловістю, такі як Канада, Швеція та Фінляндія, впроваджують комплексні стратегії управління своїми лісовими ресурсами, що включають і тарифне регулювання. Вивчення цих практик може надати цінні уроки для України у контексті модернізації власних підходів до управління лісовим сектором.

Канада приймає стійке лісове господарювання як основу своєї політики, де велика увага приділяється не тільки збереженню лісів, але й підтримці індустрії. Канадська урядова політика забезпечує ліцензування та квотування лісозаготівель, що дозволяє контролювати обсяги вирубки і забезпечувати їх відновлення. Лісова промисловість є значним експортером, але Канада забезпечує високий рівень обробки деревини перед експортом, що сприяє збільшенню доданої вартості.

Швеція і Фінляндія також акцентують на сталому використанні лісових ресурсів. Обидві країни мають строгі екологічні стандарти та ефективні системи сертифікації лісів. Це забезпечує високу якість експортованих лісоматеріалів та

готових виробів. Також вони впроваджують податкові пільги для підприємств, які інвестують у новітні технології та екологічно чисте обладнання [15].

На основі аналізу іноземних практик, Україні можна рекомендувати наступні стратегічні кроки [15]:

1. Впровадження системи ліцензування та квотування лісозаготівель з чіткими критеріями і контролем за їх виконанням, щоб забезпечити стійке використання лісових ресурсів.

2. Заохочення переробки деревини на внутрішньому ринку шляхом надання податкових пільг та фінансової підтримки підприємствам, що інвестують у високотехнологічне обладнання для обробки деревини.

3. Стандартизація та сертифікація якості лісопродукції з метою підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках.

Такі кроки дозволять Україні не тільки забезпечити більш стійке використання лісових ресурсів, але й підвищити економічну віддачу від лісової промисловості, збільшити експортні можливості та зменшити екологічний тиск на ліси.

Зміни у тарифному регулюванні, спрямовані на заохочення переробки деревини в Україні, мають потенціал підвищити доходи державного бюджету. Зокрема, збільшення обсягів виробництва готових деревообробних виробів з вищою доданою вартістю може збільшити податкові надходження від цих підприємств. Це, у свою чергу, компенсує можливі збитки від зниження мит на імпорт обладнання та технологій, що стимулюють модернізацію індустрії.

Зменшення імпортних тарифів на обладнання для переробки деревини може сприяти зниженню виробничих витрат, що, відповідно, може призвести до зниження роздрібних цін на деревообробні вироби. Це зробить продукцію більш доступною для споживачів і може стимулювати зростання попиту. Водночас, поліпшення якості та диверсифікація продукції завдяки використанню новітніх технологій можуть забезпечити зростання цін на преміальні товари.

Стратегія зосередження на внутрішній переробці з використанням передових технологій може значно підвищити конкурентоспроможність української деревообробної індустрії на міжнародних ринках. З одного боку, це дозволить експортувати продукцію, яка відповідає міжнародним стандартам якості та екологічним нормам. З іншого боку, така стратегія сприяє зміцненню бренду "Вироблено в Україні" як синоніма високоякісної та сталої продукції, що може залучити нові ринки та збільшити частку експорту.

Уявімо, що Україна реалізує програму субсидування покупки обладнання для виробництва фанери з високим ступенем автоматизації. Це може знизити виробничі витрати на 15-20%, що дозволить українським виробникам фанери пропонувати конкурентні ціни порівняно з імпортованими аналогами, а також експортувати продукцію на нові ринки з конкурентною вартістю доставки та якості.

Запровадження тарифних змін, які стимулюють внутрішню переробку деревини, може мати позитивний вплив на стійке використання лісових ресурсів в Україні. Реалізація стратегій, що передбачають зменшення експорту необробленої деревини і збільшення частки переробленої продукції, допомагає зменшити тиск на лісові ресурси. Це забезпечує можливість лісам відновлюватися, сприяючи підтримці біорізноманіття та запобіганню ерозії ґрунтів. Водночас, такий підхід допомагає виконанню міжнародних зобов'язань України щодо скорочення викидів парникових газів, оскільки здорові ліси ефективно абсорбують вуглекислий газ.

Підвищення ставок на експорт необробленої деревини та зниження тарифів на імпорт обладнання для переробки деревини має значний вплив на соціальну сферу. Це стимулює розвиток внутрішніх переробних потужностей, що веде до створення нових робочих місць у деревообробній індустрії. Збільшення зайнятості у цьому секторі сприяє зростанню доходів населення, особливо у регіонах, що залежать від лісової промисловості. Такі зміни також можуть призвести до підвищення рівня життя і зменшення міграції робочої сили за кордон, забезпечуючи стабільніші соціально-економічні умови в країні.

Наприклад, заохочення інвестицій у виробництво меблів та інших високододаних деревообробних продуктів може значно збільшити частку експорту цих товарів. Якщо раніше Україна експортувала переважно необроблену деревину, то зараз може експортувати продукцію, яка має більш високу вартість і попит на зовнішніх ринках. Це не тільки покращує баланс торгівлі, але й забезпечує більше валютних надходжень до країни.

Впровадження нових технологій та модернізація обладнання на деревообробних підприємствах дозволяють зменшити кількість відходів у процесі виробництва, що також є важливим екологічним аспектом. Це не тільки знижує екологічний вплив діяльності підприємств, але й зменшує витрати на утилізацію відходів.

Актуальна політика щодо високих тарифів на експорт круглих лісоматеріалів ефективно обмежила вивіз необробленої деревини, але для стимулювання подальшого розвитку деревообробної індустрії необхідно впровадити гнучкіше тарифне регулювання. Запровадження знижених ставок для експорту виробів з високою доданою вартістю може сприяти розвитку внутрішніх переробних потужностей і залученню інвестицій у цю галузь. Так, пропонується зниження тарифів на експорт обробленої деревини до 5%, що сприятиме її конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Різні види деревини мають різну економічну цінність та екологічний вплив їхньої вирубки. Тому пропонується запровадити диференційовані тарифи, зорієнтовані на специфіку кожного виду деревини. Наприклад, для рідкісних та цінних порід дерева, таких як дуб та бук, можуть застосовуватись вищі ставки мита на експорт, що стимулюватиме їхнє використання виключно в рамках високомаржинальної продукції, забезпечуючи більшу додану вартість.

Для підтримки національних виробників, крім тарифних заходів, слід впровадити ряд нетарифних заходів. Це може включати субсидії на закупівлю сучасного обладнання для обробки деревини, податкові пільги для стимулювання

інновацій та розробки нових продуктів, а також гранти на наукові дослідження в області лісового господарства та деревообробки. Такі заходи допоможуть зменшити залежність від імпорту високотехнологічного обладнання та сприятимуть розвитку власних технологічних рішень.

Ці зміни можуть забезпечити стійке зростання української деревообробної індустрії, підвищити її конкурентоспроможність на міжнародних ринках і сприяти більш ефективному та відповідальному використанню лісових ресурсів країни.

ВИСНОВКИ

У роботі ми детально розглядали систему тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України. Предметом аналізу стали як теоретичні основи такого регулювання, так і практичне його застосування в умовах сучасної української економіки. Особливу увагу було приділено оцінці впливу існуючих тарифних заходів на зовнішньоекономічну діяльність та внутрішній розвиток галузі. Ціль даного дослідження полягала у визначенні ефективності поточної моделі тарифного регулювання та розробці пропозицій щодо її оптимізації з метою підвищення конкурентоспроможності української деревообробної промисловості.

1. Розглянувши теоретичні аспекти тарифного регулювання, ми виявили, що тарифи виконують не лише фінансову функцію, а й регуляторну, спрямовану на захист національних виробників та стимулювання обробки деревини в країні. Таке регулювання має значний потенціал для забезпечення балансу між економічними інтересами держави і потребами екологічної безпеки.

2. Аналіз показав, що у порівнянні з іншими країнами з розвинутою лісовою промисловістю, Україна має менш гнучкі механізми тарифного регулювання, які не завжди сприяють стимулюванню обробки деревини на внутрішньому ринку. Зарубіжний досвід показує успіх введення диференційованих ставок і супроводжуючих нетарифних заходів, що може бути корисним для України.

3. Статистика свідчить про значний обсяг експорту необробленої деревини, що підкреслює потребу в реформах тарифного регулювання, спрямованих на зменшення експорту сировини і збільшення частки обробленої продукції. Також зростає імпорт деревини, що вказує на дефіцит внутрішнього виробництва в певних сегментах.

4. На основі аналізу можна зробити висновок, що існуючі тарифні ставки не повністю виконують свої функції. Вони сприяють обмеженню експорту необробленої деревини, але не забезпечують достатнього стимулу для розвитку внутрішньої переробки і доданої вартості, що веде до низької загальної ефективності цих заходів.

5. Рекомендується переглянути існуючі тарифні ставки, ввести диференційовані тарифи в залежності від ступеню обробки і виду деревини. Це дозволить більш ефективно використовувати лісові ресурси, стимулювати розвиток переробних підприємств і підвищити загальну економічну вигоду від торгівлі деревиною. Також важливо впровадити супроводжуючі нетарифні заходи, такі як субсидії для модернізації обладнання, що забезпечать комплексний підхід до розвитку галузі.

Здійснений аналіз та формулювання рекомендацій показують, що реформування тарифного регулювання переміщення деревини через митний кордон України має вирішальне значення для стимулювання розвитку внутрішнього виробництва та підвищення ефективності використання лісових ресурсів. Наші рекомендації відображають необхідність адаптації зарубіжних практик та вдосконалення національної тарифної політики з урахуванням специфіки української економіки і потреб галузі. Реалізація цих заходів допоможе досягти збалансованого розвитку, підвищити доходи населення, забезпечити стійке використання лісових ресурсів і в цілому сприятиме економічному зростанню країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України № 2120-IX від 15.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану").

2. Закон України № 2142-IX від 24.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану")

3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.

4. Бикова, А. У ЄС готують новий пакет митних реформ. https://logist.today/uk/dnevnik_logista/2023-05-18/v-es-gotovyat-novyj-paket-tamozhennyh-reform/

5. Квеліашвілі І.М. Передумови трансформації національної митної справи. Публічне управління та митне адміністрування. 2017. № 2 (17). С. 181-186

6. Комзюк В. Т. Інформаційне забезпечення діяльності митного органу: аналіз нормативно-правових актів. Наука і правоохорона. 2013. № 3 (21). Ч. 2. С. 114-120

7. Митне оформлення вантажних перевезень: Навч. посібник / І. В. Берестов, О. С. Пестременко-Скрипка, А. В. Колісник та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2023. 121 с

8. Мороз С.Е., Демченко М.І. Інструменти і заходи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Сучасна митна політика України в умовах поглиблення інтеграційних процесів. 2022. С. 197-199.

9. Прокопенко В.В. Характеристика митних формальностей, пов’язаних із митним контролем ручної поклажі, супроводжуваного багажу і пасажирів у

міжнародному повітряному сполученні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2017. № 6. С. 119–122.

10. Сидор Г., Савків У. Митно-тарифні та нетарифні інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Дев'яті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія: збірник наукових праць. Тернопіль. 2023. С. 169-174.

11. Сидорчук В.О., Москаленко Н.О. Проблемні аспекти митнотарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Наука і молодь у XXI сторіччі. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 298-304.

12. Управління ризиками в митній справі : зарубіжний досвід та вітчизняна практика: монографія / За заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП. Мельник А.А.,2018. 288с.

13. Karavayev T., Kaluha H. EU customs reform: implementation in Ukraine. oreign rade: onomics, inance, aw, 2024. 132(1), 4–22. https://doi.org/10.31617/3.2024(132)01

14. Commission Implementing Regulation (EU) 2021/2071 of 25 November 2021 subjecting certain vaccines and active substances used for the manufacture of such vaccines to export surveillance (OJ L 421, 26.11.2021, p. 52). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2071

15. Commission work programme 2022. https://commission.europa.eu/publications/2022-commission-work-programme-key-documents_en

16. Consolidated text: Regulation (EC) No. 1907/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency, amending Directive 1999/45/EC and repealing Council Regu-lation (EEC) No 793/93 and Commission Regula-tion (EC) No 1488/94 as well as Council Directive 76/769/EEC and Commission Directives 91/155/EEC, 93/67/EEC,

93/105/EC and 2000/21/EC (Text with EEA relevance) – (EUR-Lex 02006R1907-20140410 EN Consolidated text). https://eur-lex.europa.eu/ legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006 R1907-20140410

17. Council Directive (EU) 2017/2455 of 5 December 2017 amending Directive 2006/112/EC and Directive 2009/132/EC as regards certain value added tax obligations for supplies of services and distance sales of goods. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L2455

18. Council Regulation (EC) 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ EN/ALL/?uri=celex%3A32009R1186

19. Council Regulation (EC) 338/97 of 9 December 1996 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex% 3A31997R0338

20. Regulation (EU) No. 517/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on fluorinated greenhouse gases and repealing Regula-tion (EC) No 842/2006. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014R0517

21. Зовнішня торгівля товарами України у 2023 році URL: https://export.gov.ua/news/5170-zovnishnia_torgivlia_tovarami_ukraini_u_2023_rotsi

22. За 9 місяців 2023 експортовано 974 тис. т деревини URL: https://skilky-skilky.info/za-9-misiatsiv-2023-eksportovano-974-tys-t-derevyny/#:~:text=02%20листопада%202023-,За%209%20місяців%202023%20експортовано%20974,т%20деревини&text=Українська%20деревина%20експортувалася%20переважно%20у,50%25%20виручки%20від%20експорту%20деревини.

23. У 2023 році імпорт деревини скоротився в 55 разів URL: https://skilky-skilky.info/u-2023-rotsi-import-derevyny-skorotyvsia-v-55-raziv/

24. Митний тариф України (Групи 01-49) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697a-20#n1202

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

Жуков К.Д.

(прізвище, ініціали)

Після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «__» _____202_ № допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ **Зубрицький А.І.**

(підпис) *(прізвище, ініціали)*

«____»_____202_

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Жуков Кирило Денисович

Курс/група _____ММБ-20-1_____

Тема кваліфікаційної роботи:

Тарифне регулювання під час переміщення деревини через митний кордон України.

П. І. Б. наукового керівника

Зубрицький Артур Ігорович

Дата захисту:

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00% Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 0,00%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук